

Inhoud

Geplant aan waterstromen		6
De huiskring		8
Handleiding		10
De structuur van de psalmen		12
1 Geplant aan waterstromen	Psalm 1	14
2 Hij sprak tot mij	Psalm 2	22
3 Mijn erfdeel bekoort mij	Psalm 16	30
4 Waarom hebt Gij mij verlaten?	Psalm 22	36
5 Gij zijt bij mij	Psalm 23	44
6 Als God zijn stem doet horen in Israël	Psalm 29	52
7 Mijn zonde maakte ik U bekend	Psalm 32	60
8 De natie die Hij tot zijn erfdeel koos	Psalm 33	68
9 Laat het dag worden! (1)	Psalm 42 en 43	74
10 Laat het dag worden! (2)	Psalm 43	84
11 Dien God met heel je hart	Psalm 50	86
12 Schep mij een rein hart, o God	Psalm 51	94
13 Een gebed van Israël	Psalm 67	104
14 Lijden om de naam van God	Psalm 69	112
15 Lang zal hij leven	Psalm 72	120
16 Doe uw mond wijd open	Psalm 81	128
17 Een pelgrimslied	Psalm 84	136

Geplant aan waterstromen

Het boek van de Psalmen is misschien wel het meest geliefde gedeelte van het Oude Testament. Altijd weer hebben gelovigen troost geput uit de woorden van koning David en de dichters van de tempel, Korach, Asaf en Ethan. De psalmen zijn liederen en gebeden waarin je jezelf herkent met je zoeken naar God en je worsteling met je geloof, maar waarin je ook meegenomen wordt in de vreugde van de lofprijzing. Soms zijn de psalmen toegespitst op het leven van de enkeling en vormen zij zo de binnenkamer van het Oude Testament, maar veel vaker worden de liederen gezongen in het midden van de gemeente en is Israël als volk van God aan het woord. Dan wordt het geluk bezongen van de natie die verkoren is door de Schepper van hemel en aarde en aan wie de woorden van God zijn toevertrouwd. Maar dan wordt ook de jammerklacht gehoord om het lijden in een wereld die van God vervreemd is en zijn we getuigen van diepe en ernstige verootmoediging. We herkennen de taal van de profeten en uit de psalmen spreekt het verlangen van Israël naar Sion, naar de overwinning op Gods vijanden en de komst van de Messias en zijn vrederijk.

En in dit alles is het wonder van de psalmen dat het woorden zijn die door God zelf gegeven zijn. Hij is het die deze woorden op de lippen van Israël en de gemeente legt. Daarmee stijgen ze uit boven alle vrome woorden, liederen en gedichten van mensen zelf. Het is dan ook niet vreemd dat de psalmen in allerlei talen berijmd zijn en voor velen de belangrijkste woorden vormen waarmee gelovigen de Here in de eredienst tegemoet gaan.

De titel van de zeventien studies is ontleend aan Psalm 1, die in feite een inleiding is op de rest van de psalmen. Welzalig is de mens die Gods woorden overpeinst bij dagen en bij nachten en die leeft met de Here. Hij is als een boom die zijn wortels heeft uitgeslagen naar stromend water en die zelfs in tijden van droogte nog vruchten draagt.

Geplant aan waterstromen is de derde uitgave in een reeks bijbelstudies waarin persoonlijke geloofsopbouw centraal staat, waarbij er ook aandacht is voor de grote lijnen van de heilsgeschiedenis en de belangrijke plaats van Israël. Elke gelovige zou moeten begrijpen dat Israël en de grote plannen van God met deze wereld geen 'extraatje' zijn, maar behoren tot het wezen van het geloof.

De huiskring

Meer dan bijbelstudie alleen

Huiskringen blijken een steeds grotere plaats in te nemen in het leven van de gemeente, en terecht. Als je naar Jezus kijkt, zie je dat Hij mensen aanspreekt op drie verschillende niveaus: soms preekt Hij voor een menigte toehoorders zoals bij de Bergrede, een andere keer heeft Hij een persoonlijke ontmoeting met mensen, zoals met Zacheüs en de Samaritaanse vrouw, maar Hij heeft ook een kleine kring van volgelingen om Zich heen met wie Hij optrekt, met wie Hij het leven deelt, die Hij toerust tot getuigen en aan wie Hij in het bijzonder de geheimen van het koninkrijk van God uitlegt. Een huiskring lijkt nog het meeste op deze laatste groep. Je zou kunnen zeggen dat de huiskring een cel in de gemeente wil zijn, waarin christenen met elkaar optrekken en steeds meer ingewijd worden in het leven met God. Natuurlijk is het vergroten van kennis van de Bijbel een belangrijk element, maar de huiskring is meer dan een bijbelstudiegroep. Een huiskring is een samenkomst van mensen die samen het gemeente-zijn willen beleven. Of om het anders te zeggen: in de eredienst komt de gemeente als geheel voor het aangezicht van God, daarnaast beoefent elke individuele gelovige op bepaalde tijden de 'verborgen omgang' met God en ten slotte is daar de kleine groep gemeenteleden die het gemeentelven samen beleven. In deze groep helpen we elkaar te groeien in ons vertrouwen op God, daarin scherpen we elkaar aan in de heiliging van ons leven, daarin neemt gebed een belangrijke plaats in: we bidden voor elkaar en leren met elkaar te bidden. We luisteren naar wat er in het leven van de kringleden speelt en wat hen bezighoudt, we leven met elkaar mee en niet in de

laatste plaats strekken we ons uit naar onze omgeving. De huiskring is uitermate geschikt om mensen uit te nodigen die van de kerk vervreemd zijn of niet met het christelijk geloof zijn opgegroeid. In de veiligheid van de kleine groep is immers ruimte om je eigen visie en vragen met anderen te delen en kennis te nemen van wat anderen geloven. Je zult merken dat al deze dingen in de inhoud van deze uitgave een rol spelen.

Geen leraar, maar gespreksleider

Het is logisch dat elke bijeenkomst leiding nodig heeft. Dat is de taak van de gespreksleider. Maar hij of zij is geen bijbelleraar die in de eerste plaats zijn kennis overdraagt. De gespreksleider zorgt dat iedereen de gelegenheid krijgt om zich te uiten, dat de vragen alle ruimte krijgen en dat er van zijweggetjes weer wordt teruggekeerd naar de hoofdlijn. Die zogenaamde zijweggetjes zijn trouwens best eens prettig. Het doel van de avond is immers niet om zo vlug mogelijk door het hoofdstuk heen te komen, maar om elkaar te bemoedigen en te helpen. En daarbij kan het soms alleen maar goed zijn om wat af te wijken van het eigenlijke onderwerp. Wat dat betreft mag er ook ontspannen met de stof worden omgegaan. Die vormt een handreiking en het is aan de groep zelf om te bepalen hoe lang ze over een bepaald hoofdstuk doet en of ze het afmaakt of niet. Wellicht dat in een volgend hoofdstuk of in een volgend seizoen de vragen die bleven liggen, op een andere manier toch aan de orde komen.

De taak van de gespreksleider houdt ook in aandacht te geven aan de plaats van het gebed en aan het bereiken van nieuwe leden van de groep.

Misschien is het een goed idee dat de pastorale kant van de huiskring door een ander lid wordt verzorgd. Iemand die mensen die dreigen af te haken, er weer bij haalt, die bezoeken regelt als er mensen ziek zijn of zorgen hebben en ook bij vreugdevolle momenten ervoor zorgt dat de huiskring er is.

Handleiding

1. Elk hoofdstuk heeft twee delen. Het eerste omvat een handleiding voor persoonlijke studie en omgang met God. Veel mensen kiezen daarvoor een vast moment van de dag, de zogenaamde 'stille tijd'. Je kunt deze persoonlijke studie ook gebruiken als voorbereiding op de avond met de groep. Soms keren vragen of schriftgedeelten ook terug in de groepsbespreking.

- a. Allereerst wordt in de **Toelichting** in grote lijnen een uitleg gegeven van het gedeelte dat centraal staat.
- b. Daarna volgt het kopje **Structuur**, zie hiervoor 'De structuur van de psalmen'.
- c. Deze toelichting wordt aangevuld met de **Inhoud**. Daar wordt dieper ingegaan op de afzonderlijke verzen van de psalm.
- d. De **Toespitsing** probeert wat gelezen wordt en op de kring behandeld zal worden, samen te vatten en in deze tijd te plaatsen. Het is het uitgangspunt voor de vragen en aanbevelingen die gegeven worden voor de persoonlijke bezinning en gebed, maar ook voor wat besproken zal worden op de kring.
- e. Onder het kopje **Dagelijkse Lezingen** zijn een aantal bijbelgedeelten opgenomen die verband houden met de psalm en het thema dat daarin centraal staat. Ze kunnen in de tijd voorafgaande aan de samenkomst van de huiskring in de eigen stille tijd gelezen worden.
- f. Vervolgens worden vragen en gebedspunten aangedragen voor **Persoonlijke overdenking en gebed**. Ga soepel om met de vragen en aanwijzingen voor persoonlijke meditatie en gebed. Zo zou je bijvoorbeeld elke keer één vraag kunnen nemen en de gebedspunten elke dag kunnen herhalen.

2. De opzet van de huiskring.
  - a. De huiskring zelf begint met een **Rondje Persoonlijk**:
Hoe gaat het met je? Wat heb je de afgelopen periode meegemaakt en wat zijn de dingen die je bezighouden? Neem dingen daaruit mee in het ...
  - b. **Gebed**.
  - c. De **Binnenkomer** helpt iedereen om 'warm te lopen'. Het is een ontspannende bespreking die raakvlakken heeft met het onderwerp van de kring.
  - d. Hierna volgt **De Bijbel open**, met daarin het te lezen bijbelgedeelte en gespreksvragen hierover. Tussendoor is er een pauze.
  - e. De **Afronding** geeft ruimte om huishoudelijke zaken door te nemen: waar is de volgende kring en wanneer, zijn er bijzonderheden? Vervolgens is er tijd voor gebed en een lied. Voor dit laatste zijn aanbevelingen opgenomen, van de Oude Psalmberijming tot en met de bundel Opwekking. Het gebed kan door de gespreksleider gedaan worden of door iemand anders die daarvoor van tevoren gevraagd is. Er is de mogelijkheid tot een open gebed, waarbij eenieder de ruimte krijgt om zijn gebeden uit te spreken en waarbij een lid het gebed opent en weer een ander afsluit. Je kunt er ook voor kiezen samen te bespreken wat er in het gebed aan de orde moet komen en het door één of twee leden laten uitspreken.

De structuur van de psalmen

De psalmen zijn stuk voor stuk gedichten en de schrijvers hebben dan ook allerlei stijlvormen gebruikt. Die verschillen echter wel van de stijlvormen die wij kennen uit de poëzie in onze eigen taal. Zo gebruikt de Hebreeuwse psalmist geen rijm, iets wat bij ons veelvuldig voorkomt in gedichten. Hij gebruikt veel meer een bepaalde structuur, hij rangschikt zinnen en woorden en let nauwkeurig op de aantallen die hij gebruikt. Daarmee weeft hij als het ware de kern van wat hij zeggen wil in het lied. Aantallen die hij vaak gebruikt zijn 26 en 32, getalswaarden respectievelijk van de Godsnaam 'JHWH' en van het woord 'Kabod', waarmee de glorie en heerlijkheid van God wordt aangeduid. Om een eenvoudig voorbeeld te geven: de bekende Psalm 23 wordt geschreven met 55 Hebreeuwse woorden, waarvan de kern bestaat uit drie woorden, in de grondtaal: 'U bent bij mij'. Deze belangrijke zin wordt aan beide zijden omgeven door 26 woorden, de getalswaarde van 'JHWH'. Verder wordt deze nabijheid van God, die hem als het ware omringt, nog eens benadrukt door de naam van God twee keer in de psalm te gebruiken, in het eerste en in het laatste vers. De getalswaarde van de woorden heeft alles te maken met het feit dat in de tijd van de Bijbel cijfers onbekend waren. Dat was trouwens ook zo bij de Grieken en de Romeinen. Romeinse cijfers zijn in feite letters. Ook onze voorouders maken pas in de middeleeuwen kennis met het bestaan van cijfers, die vanuit India via de islam Europa binnenkomen. In de oudheid telde men dus niet met cijfers, maar met de lettertekens, die daarvoor elk een cijferwaarde kregen. Eigenlijk heel eenvoudig. De eerste letter kreeg als getalswaarde '1', de tweede letter '2' en zo het hele alfabet of alefbeth uit.

Dat had ook tot gevolg dat men in de bijbeltekst niet alleen woorden las, maar ook reeksen van getallen. In de uitleg van de bijbeltekst is men op het spoor gekomen van de diepere betekenis die door de getallen aan bepaalde woorden en teksten gegeven is. Een bekend voorbeeld is in het Nieuwe Testament het getal '666'. In de tijd van het boek Openbaring van Johannes heeft het in de eerste plaats verwezen naar de Romeinse keizer Nero die in het jaar 66 met een troepenmacht van 60.000 soldaten Palestina binnenviel om de Joodse opstand neer te slaan. 666 is de optelsom van de letters van 'Keizer Nero'. Zoals hierboven vermeld, komen in de psalmen vooral de getallen 26, van JHWH, voor (10-5-6-5) en 32, van Kabod (20-2-6-4). Ook het getal 4, dat duidt op de vier hoeken van de aarde en universaliteit symboliseert, en het getal 7, dat overeenkomt met de zeven dagen van de week en volheid uitdrukt, komen vaak voor. In elk hoofdstuk wordt nader ingegaan op de structuur van de psalm. Dat betekent dat we niet eenvoudigweg bij vers 1 beginnen en ons daar afvragen welke boodschap vers 1 voor ons heeft, om vervolgens over te stappen naar vers 2, maar dat we eerst zoeken naar de centrale boodschap, naar het hart van de gehele psalm. Bij de eigen bestudering van de psalm heb ik veel gebruikgemaakt van de uitleg van prof. C. Labuschagne, emeritus docent Oude Testament aan de Universiteit van Groningen. Wie belangstelling heeft voor zijn studies, raadplege www.Labuschagne.nl en zijn werk *Numerical Features of the Psalms and other selected texts*.

1 | PSALM 1

Geplant aan waterstromen

Toelichting

Een prachtige opening op het gehele psalmenboek, zo is Psalm 1 bedoeld. In een paar zinnen zegt deze psalm waar het om draait in het leven.

Structuur

Het is verrijkend om te kijken naar een paar opvallende dingen in de structuur van de psalm in de taal van het Oude Testament, het Hebreeuws.

Het midden van de psalm is het woord: 'Op zijn tijd' (vers 3). Dat is het hart.

Een appelboom geeft niet het hele jaar door vruchten, dat beseft iedereen. Maar in de late zomer en in de herfst is het toch normaal dat je appels kunt plukken. Zo is het ook met de mens die leeft met het woord en de wil van God. Uiteindelijk kom je als mens tot je bestemming.

Om het hart van de psalm staan aan beide zijden zeven woorden, die de bredere kern van de psalm vormen:

'geplant aan waterstromen,
die zijn vrucht geeft
op zijn tijd
welks loof niet verwelkt;
– al wat hij onderneemt, gelukt.'

Het is beter om de laatste zin te vertalen met: 'en al wat hij voortbrengt, is goed'. Het gaat er namelijk niet om dat je

Dagelijkse lezingen

Deze gedeelten kun je de komende twee weken in je eigen tijd van ontmoeting met God lezen.

Psalm 1, Spreuken 1:1-19

Psalm 19, Psalm 92

Jozua 1:7-8, Jeremia 17:5-8

Matteüs 5:17-20

Matteüs 7:13-20

Johannes 15:5-8

Kies bij elke schriftlezing een tekst of een gedachte die je in het bijzonder aanspreekt en probeer die te verwerken in je gebed.

overall succes hebt en nooit teleurstellingen kent, maar dat je net als die boom goede vruchten voortbrengt en tot je doel komt.

Om de bredere kern heen staan in de Hebreeuwse tekst aan beide zijden weer 26 woorden, die de getalswaarde van JHWH aangeven. Deze 52 woorden, die de kern omvatten, wijzen terug op het eerste woord van de psalm: 'Welzalig' of 'Gelukkig', een woord dat als getalswaarde 52 heeft en dat in het gehele psalmenboek 26 keer voorkomt. Dit woord is in Psalm 1 dus belangrijk. Het heeft niet de diepe geestelijke lading van het woord 'gezegend' (Hebr.: *Baruch*), het betekent gewoon 'gelukkig'. Ter vergelijking: eenzelfde structuur vinden we in Psalm 41, de afsluitende psalm van het eerste boek van de Psalmen. Daarin wordt de kern van de psalm ook door tweemaal 26 woorden omgeven en ook deze psalm begint met het woord 'Welzalig' (52). Met andere woorden: wat is de mens toch gelukkig als hij de wet van God in het middelpunt van zijn leven stelt.

Een andere bijzonderheid is dat het eerste woord in de Hebreeuwse tekst begint met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, de alef, (א) en het laatste woord begint met de laatste letter, de tav, de taw. De betekenis daarvan is dat met deze psalm eigenlijk alles gezegd wordt waar het in het leven om draait en waarvan de daaropvolgende psalmen getuigen.

Inhoud

De mens is werkelijk gelukkig als hij niet als een zondaar leeft. Opvallend is het opklimmende: wandelen – staan en zitten in vers 1. Je moet je niet inlaten met goddelozen, zondaars en spotters. Voordat je het weet, gaat het van kwaad tot erger.

De ‘goddeloze’ is hier de mens die de wet van God veracht en zijn eigen weg gaat. De ‘zondaar’ is degene die de geboden van God ook daadwerkelijk overtreedt en de ‘spotter’ is de mens die zich laatdunkend met woorden en daden uitsprekt over de woorden van God. ‘Zij zetten een mond op tegen de hemel.’ (zie Ps. 73:8-11)

Nadat gezegd is wat je vooral niet moet doen, komt in vers 2 het positieve: richt je op God en zijn woord. De gelovige hoort de woorden van God met vreugde aan en verdiept zich erin.

Het woord ‘wet’ moeten we verstaan als de openbaring van Gods wil. Het gaat hier niet om de wet in engere zin als een verzameling van richtlijnen, regels en geboden, maar om heel het woord van God.*

Het geluk van de mens die Gods woord met liefde ontvangt, wordt in de kern van de psalm vergeleken met een goede boom die in het seizoen op tijd zijn vruchten geeft. Zoals een boom gedrenkt wordt door het water waaraan hij staat, zo voedt een kind van God zich met het woord van God. Het betekent niet dat alles wat je doet, lukt (vers 3). De psalm geeft geen garantie voor een succesvol leven van rijkdom en voorspoed, maar wel dat je net als de boom vruchten draagt en tot je bestemming komt.

Tegenover het geluk van de mens die zich houdt aan het woord van God, staat het loze leven van de zondaar. Hij is als kaf dat bij het dorsen van het graan door de wind wordt meegenomen.

Bij vers 5 moeten we niet in de eerste plaats denken aan het laatste oordeel, maar veel meer aan de heilige verzameling van de gemeente van Israël, waar Gods recht gehoord wordt. Daar komen de zondaars niet. Het komt hun niet toe om in die zegen te delen. Je kunt vers 5 het beste vergelijken met de woorden van Psalm 24:3-4. De goddelozen zijn afgesloten van de bron van het leven en gaan daarom ook

verloren, terwijl God degene die zijn woord liefheeft, kent, dat wil zeggen: in genade aanneemt en voor hem zorgt. De NBV heeft het woord 'kennen' verduidelijkt door het weer te geven met 'beschermen'.

Het is belangrijk om het beeld van de psalm ook te verbinden met Christus. Hij is immers het levende woord van God. Verbonden met Hem, kom je tot het doel waartoe God je geschapen heeft. Daarbij moeten we geen tegenstelling maken tussen het geschreven woord van God en Jezus. Juist door het leven met Jezus komen we als gelovigen toe aan het gehoorzamen van de wil van God (Joh. 15:5-8).

*Terzijde zij opgemerkt dat die wet de gemeente van Christus uit de volkeren ook niet is opgelegd. De zogenaamde 'werken der wet', waarmee in de tijd van het Nieuwe Testament met name het houden van de sabbat, de voedselwetten en de besnijdenis bedoeld werden, zijn voor de nieuwe christenen niet verplicht. (Hand. 15:10 en 19-20). De apostelen nemen dit besluit voor de periode van de zending onder de volken. Een nadrukkelijke verplichting alle wetten van Mozes te houden, zou ertoe kunnen leiden dat de gelovigen uit de volkeren de wet zouden gaan zien als een weg tot behoud, een voorwaarde om gered te worden. Het zou ook de unieke positie van Israël kunnen laten vervagen. En het zou, gezien de verwachting van de spoedige komst van Christus, te veel tijd en energie vragen om deze gelovigen uitgebreid in te wijden in het leven naar de wet. Dat de wet in de engere zin – de geboden van Mozes – daarmee ophoudt te bestaan, zou een verkeerde conclusie zijn. Jezus heeft er immers op gewezen dat Hij niet gekomen is om de wet te ontbinden en dat wie dat leert, zeer klein zal heten in het koninkrijk van God. De profeten laten ook zien dat in het koninkrijk van God de wet zal uitgaan van Sion naar de wereld (Jes. 2:3) en de profeet Jeremia spreekt over het geschenk van de heilige Geest, die de wet in het hart van Gods volk zal schrijven (31:33). Het gaat hier dus blijkbaar om een tijdelijke maatregel voor de gelovigen uit de volken.

Toespitsing

Wat ben je gelukkig als je het woord van God met liefde ontvangt en je erdoor laat leiden. Je bent veel beter af dan de mensen die de Bijbel aan hun laars lappen en niet in God geloven. Waar dat geluk uit bestaat? Je komt tot je doel en je leeft je hele bestaan in de beschermende aanwezigheid van God.

Persoonlijke overdenking en gebed

1. Er zijn verschillende manieren waarop gelovigen in de nabijheid van God komen: door het lezen van de Bijbel, door te zingen, door gebed of door praktische daden van geloof. Welke manier staat het dichtst bij jou?
2. Wat is je favoriete bijbelgedeelte of -tekst? En waarom?
3. Denk je dat God voor elk mens een bepaalde bestemming heeft? Heeft God ook een doel met jouw leven?
4. Schrijf eens op wat 'geluk' voor jou betekent.

Gebed

1. Probeer na het lezen van deze psalm onder woorden te brengen waar je God om wilt bidden en waarvoor je Hem wilt danken.
2. Bid voor mensen uit je omgeving die zich bevinden in de sfeer van de goddeloosheid.
3. Vraag God welke vruchten Hij aan de boom van jouw leven verwacht.

Bespreking met de groep

Rondje Persoonlijk

Gebed

Binnenkomer

Wat was het gelukkigste moment van je leven?

De Bijbel open

Lees Psalm 1

Vragen

1. Waarom is de Bijbel belangrijk voor ons geloof?
2. Wat is je favoriete bijbelgedeelte of -tekst en waarom?

3. Mensen zeggen wel eens: ‘Denk je nu echt dat alleen gelovige mensen gelukkig zijn? Wat een onzin!’
  - a. Wat vind je van zo’n opmerking?
  - b. Waar bestaat het geluk uit waarover de psalm spreekt?
- 4 a. Is het advies van vers 1 dat je geen ongelovige vrienden mag hebben?
  - b. Kun je voorbeelden noemen van een omgeving waar je als christen weg moet blijven?

Pauze

5. Vruchten voortbrengen in het seizoen, op zijn tijd. Dat is de kern van het lied.

Je komt niet gelijk tot je doel, maar wat je wel voortdurend moet doen, is leven bij de bron, leven in het woord van God en leven met Jezus.

Jozef en David zijn in de Bijbel duidelijke voorbeelden van mensen met wie God een bepaald doel heeft: Jozef als de redder van zijn familie (Gen. 45:7), David als de gezalfde koning van Israël.

Wat kun je vertellen over hun leven en hoe God zijn doel met hen bereikt?

6. Lees Psalm 92:13-16.

Wat zou ermee bedoeld zijn dat je in de herfst van je leven vrucht zult dragen?

Afronding

Ruimte voor ‘huishoudelijke’ zaken.

Inzamelen van punten voor het gebed: **A**anbidden,

Bedanken, **B**elijden, **A**anroepen.

Slotlied: bijv. Psalm 19:1 en 5 (OB), Psalm 1,

Gezang 78:1 en 2, ELB 58, Opwekking 244.